

Novosti - Izkušnje - Pobude

METODE USPOSABLJANJA KADROV ZA NEGO BOLNIKA IN POŠKODOVANCA

Rdeči križ Slovenije že od leta 1953 vključuje v svoje izobraževalne programe tudi **tečaje za nego bolnika na domu**. V začetku so bili to programi nege bolnika, ki jih je pripravila Liga organizacij Rdečega križa v Ženevi, vendar smo kaj kmalu spoznali, da moramo tečaje prilagoditi našim razmeram, našim ljudem. V skladu z razvojem strokovne nege bolnika pa je bilo treba tudi vsebino spremeniti. Rdeči križ Slovenije je izdal prvi prilagojen priročnik za pomoč učiteljicam tečajev že leta 1968. Nekaj let zatem, leta 1972, je bil pri Republiškem odboru Rdečega križa Slovenije ustanovljen tudi **strokovni center za nego bolnika**.

Sočasno s širjenjem tečajev med prebivalstvom je strokovni center za nego bolnika širil in poglobljal tudi program tečajev; še isto leto sta izšla dva nova dopolnjena učbenika: prvi za učiteljice tečajev, drugi pa za slušatelje tečajev. Njuna vsebina je razširjena in zajema tudi nadvse pomembna poglavja iz nege poškodovanca v izjemnih razmerah. S tem so dobili tečaji še dodaten pomen. Usposabljanje delovnih ljudi in občanov za nego bolnih in poškodovanih je namreč v pripravah na ljudsko obrambo zelo pomembno. Obema učbenikom pa bomo še dodajali gradivo. Tako smo lani obravnavali še specifičnosti v negi starejšega varovanca ter nego in skrb za kronično bolne. V naslednjem obdobju pa bomo posvetili več pozornosti tečajem za nego otrok.

Kako potekajo tečaji med prebivalstvom?

Osemnajsturne tečaje za prebivalstvo organizirajo občinske in krajevne organizacije Rdečega križa v krajevnih skupnostih in tudi v temeljnih organizacijah združenega dela. Tečaje vodijo medicinske sestre, ki so se za to dodatno usposobile že v šolah ali kasneje na Republiškem odboru Rdečega križa Slovenije. Na razpolago imajo serijo učil v specialnem kovčku.

Posebnost tečaja je v zelo dognani, strnjeni snovi, ki je neposredno uporabna. Ker tečaj posreduje znanje, ki je življenjsko, razumljivo in uporabno, je med ljudmi zelo priljubljen. Čedalje bolj tudi ugotavljamo, kako zelo je potreben.

S podaljšanjem življenske dobe se porajajo v družini tudi čedalje večje potrebe po znanju te pomembne zdravstvene panoge. Kronični bolniki gredo v bolnišnico le v akutni fazi, potem pa se zdravijo doma, kar predstavlja za svojce velikokrat precejšen problem, saj razen redkih izjem še vedno nimamo organizirane nege bolnika na domu. Bolniki pa se rajši zdravijo doma; v svojem okolju — v družini se bolje počutijo in tudi hitreje okrevajo. Nega in zdravljenje bolnika na domu pa je tudi cenejše kot zdravljenje v bolnišnici.

Še posebno velikega pomena je to znanje v izjemnih razmerah. Iz izkušenj vemo, da ostane ob naravnih nesrečah ali med vojno najmanj 60 odstotkov tistih, ki so bili

sicer v normalni oskrbi v bolnišnici, doma ali v improviziranih stacionarijih. V izjemnih razmerah bo treba opravljati nego bolnika na terenu, na vasi, v kmečkih hišah, na skritih improviziranih krajih ali gorskih vaseh. Opravljali jo bodo tisti, ki se bodo znašli v takih razmerah, kajti zdravstvenih delavcev še zdaleč ne bo dovolj.

Na tečajih se zbirajo odrasli in mladina, kar je pozitivno, saj skupno delo utrjuje medsebojno zaupanje in razumevanje med mlajšimi in starejšimi. V skupini je lahko največ 12 tečajnic, več se jih ne more naenkrat praktično usposablјati. Takoj za teoretično snovjo sledijo namreč praktične vaje.

Vsebinsko je tečaj razdeljen na naslednja poglavja:

1. **Če v družini kdo zboli:** tečajnice seznanimo z opazovanjem bolezenskih znamenj, merjenjem temperature, ureditvijo bolniške sobe, z osebno higieno in zaščito negovalke;

2. **Bolnik mora v posteljo:** povemo in pokažemo, kakšna naj bo bolnikova postelja, menjava posteljnine, položaj bolnika v postelji;

4. **Prehrana ležečega bolnika:** kako dajemo zdravila in kako naj bo urejena hišna lekarna;

5. **Enostavna zdravnikova navodila:** tečajnice naučimo, kako pripravimo termafor, vrečko z ledom, klizmo, inhalacijo;

6. **Bolnik sme vstati:** nega okrevajočega bolnika;

7. **Nalezljive bolezni in preprečevanje njihovega širjenja;**

8. **Nega in skrb za kronično bolne:** nega bolnika pri diabetesu, raku, TBC, revmatičnih obolenjih, srčnih obolenjih in arteriosklerozi;

9. **Nega poškodovancev in bolnikov v vojnih razmerah:**

negu v zakloniščih, poljskih bolnišnicah, na domu; improvizacija ležišč na slamenjačah, pogradih; improvizacija materialnih sanitetnih sredstev, opreme; nega bolnikov med evakuacijo; kontrola poškodovanca med transportom; skrb za mater in otroka v posebnih pogojih; nosečnice in porodnice v posebnih pogojih; oskrba in nega starejših občanov v izjemnih primerih;

10. **Sterilizacija materiala, prevezovanje rane.**

Tečajnice seznanimo tudi z delom in nalogami Rdečega križa v miru in vojni.

Tečajnice imajo navadno že nekaj izkušenj in tudi nekaj izobrazbe, ki so si jo pridobile v šoli, ob poslušanju radijskih oziroma televizijskih oddaj ali prebiranju tiska. Na tečaju dopolnjujemo in poglobljamo njihovo znanje ter jim privzgapamo humanizem, ljubezen do sočloveka, higiensko zavest, ekonomičnost. Tečajnice želimo izuriti za posamezne posege, da bi postale pri delu z bolnikom spretnе, zanesljive in hitre. Vsaka ura tečaja mora biti natančno pripravljena in vedeti moramo, kaj morajo tečajnice na koncu ure obvladati.

Na tečaju uporabljamo različne **učne metode:** metodo razlage, razgovora, pišemo in rišemo na tablo. Veliko uporabljamo metodo demonstracije. Pri tej metodi uporabljamo slike, modele, flanelografe, diapozitive in pojasnjujemo postopke oziroma posege iz nege, ki jih tečajnice ponavljajo in se urijo, mi pa popravljamo, pojasnjujemo in po potrebi posamezne faze dela ponovno pokažemo. Včasih uporabimo tudi metodo pripovedovanja in poslušamo ustna poročila tečajnic. Tečaj organiziramo tako, da imamo naenkrat po dve uri pouka skupaj. Za vsako uro pouka se moramo dobro pripraviti; razmislimo tudi, s katerimi metodami bomo obravnavali snov. Pomembna je tudi tehnična priprava na pouk, saj uporabljamo pri demonstracijah veliko materiala, ki ga moramo pripraviti pred pričetkom ure. Pri njegovi izbiri moramo biti ekonomični, realni in se ravnati tudi po kajevnih možnostih in navadah.

Vse tečajnice naj dobijo tudi **priročnik »Kaj moramo vedeti o negi bolnika«**. Tako jim na tečaju ne bo treba zapisovati snovi in bo ostalo več časa za vaje. V tej knjižici je namreč v poljudni obliki zapisana vsa snov tečaja.

Učilnica, kjer poteka tečaj, mora biti dovolj velika. Zaželjeno je, da vse tečajnice sedijo okoli primerno velike mize, kajti možnost sodelovanja pri obravnavi snovi je tako veliko večja. V učilnici mora biti šolska tabla, postelja, nočna omarica in miza, kamor zložimo material, ki ga pri delu potrebujemo. Postelja naj bo dostopna iz treh strani, da lahko tečajnice stojijo okoli nje in dobro vidijo poseg, ki ga pokažemo.

O številu tečajev in o udeleženkah vodi evidenco Rdeči križ. V Sloveniji so tečaji za nego bolnika in poškodovanca čedalje številnejši.

Tečaje vodijo medicinske sestre, ki so za to posebej usposobljene. Na pobudo Rdečega križa Slovenije so od leta 1964 začeli na srednjih medicinskih šolah in višji šoli za medicinske sestre uvajati v predmetnik tudi **tečaj za učiteljice nege bolnika na domu**. V začetku je bil neobvezen, kmalu pa se je vključil v redni program in postal obvezen za vse študentke. Ker je bil tečaj za učiteljice uveden v programe zadnjih letnikov in učence oziroma študentke samo snov iz nege bolnika že dokaj obvladajo, je poudarek predvsem na pedagoških in metodoloških napotkih. Zato imajo študentke veliko samostojnih nastopov, ki jih potem kritično analiziramo in ocenimo. Šole so takoj osvojile tudi nove programe in že od leta 1972 potekajo tečaji z dodatnimi poglavji iz nege poškodovanca v izjemnih razmerah.

Študentke, ki uspešno končajo tečaj in diplomirajo na srednjih medicinskih šolah ali na višji šoli za zdravstvene delavce, dobijo po diplomi tudi legitimacijo Rdečega križa Slovenije, kot dokument, da lahko vodijo tečaje med prebivalstvom. Izkaznica je pripravljena tako, da se vanjo vpišejo vsi izvajani tečaji in vsa dopolnilna usposabljanja. Šole pošljejo sezname študentk na Republiški odbor Rdečega križa Slovenije, kjer strokovni center za nego bolnika in poškodovanca vodi evidenco učiteljic.

Strokovni center za nego bolnika in poškodovanca organizira vsako leto tudi nekaj obnovitvenih seminarjev. Po potrebi in glede na število prijav pa tudi celotni tečaj za medicinske sestre, ki želijo poučevati na teh tečajih. Program za redno dopolnilno usposabljanje medicinskih sester učiteljic za nego bolnika obsega poglavje o motivaciji prebivalstva za tovrstno vzgojo, upošteva in razčlenjuje tradicije NOB in partizanske sanitete. Precej ur pouka je namenjeno negi poškodovanca in bolnika v izjemnih razmerah. Poglavje je posvečeno skrbi za ogrožene kategorije prebivalstva (starejši ljudje, otroci) in prehrani v posebnih razmerah. Za obnovitvene seminarje je vedno veliko zanimanja in tudi veliko udeležbe.

Viš. med. s. Gabrijela Skubic,
oktobra 1979

VEMO, DA JE NEGA BOLNIKA POMEMBEN DEL ZDRAVLJENJA, ODNOS ZDRAVSTVENEGA DELAVCA DO BOLNIKA PA TISTI POMEMBEN FAKTOR, KI — NAVIDEZNO ABSTRAKTEN — PRINAŠA ZELO KONKRETNE REZULTATE.

Majda Šlajmer-Japelj